

Det er endnu uklart, hvad Digital Services Act vil indeholde. Dog er den klare forståelse i Bruxelles, at Kommissionen agter at revidere e-handelsdirektivet, herunder forventeligt reglerne om ansvarsfritagelse og nedtagning af indhold. Det står derudover fast, at digitalisering bliver en af den nye Kommissions seks udpegede topprioriteter.

4.2.3 Internationale normer

I kølvandet på terrorangrebet i Christchurch i New Zealand i 2018, der blev livestreamet via sociale medier, samlede New Zealands premierminister, Jacinda Ardern, sammen med Frankrigs præsident Macron en række statsoverhoveder og chefer fra tech-industrien om initiativet "Christchurch Call" (Christchurch-opfordringen). De deltagende lande og virksomheder (f.eks. Facebook, Microsoft, Amazon, Google og YouTube) forpligter sig gensidigt gennem initiativet på en række parametre for at imødegå spredning af terror-relateret og ekstremistisk indhold online.^{1478 1479}

På det internationale niveau arbejder bl.a. også FN's specialrapportør for ytringsfrihed for at sikre, at regulering af sociale medier skaber den rette balance mellem hensynet til ytrings- og informationsfriheden over for hensynet til imødegåelse af ulovligt indhold mv. på bl.a. sociale medier. I den forbindelse blev der i 2018 udsendt en rapport, der foreslår rammesætningen for regulering af brugergenereret indhold online, herunder hvilket ansvar tech-virksomhederne har for at overholde grundlæggende rettigheder i forbindelse med deres indholdsmoderation. Rapporten vedrører også, hvilke faldgruber staterne skal være opmærksom på i forbindelse med regulering af sociale medier, herunder omfanget af staters positive pligt til at sikre, at nationale virksomheder ikke overtræder grundlæggende menneskerettigheder.¹⁴⁸⁰

5. Regulering af sociale medier i andre europæiske lande

Ytringsfrihedskommissionen har via Udenrigsministeriet indhentet oplysninger om eventuel vedtaget eller påtænkt lovgivning målrettet sociale medier i en række europæiske lande.

¹⁴⁷⁸ Se indholdet af den gensidige forpligtelse her: <https://www.christchurchcall.com/call.html>

¹⁴⁷⁹ Sociale medier og deres indhold er i det hele taget på dagsorden i en række globale fora, herunder OECD. Se f.eks. dagsorden for seneste OECD Forum "World in Emotion" (<http://www.oecd.org/forum/programme/>).

¹⁴⁸⁰ Se rapporten "Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression" (6. april 2018), UN (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G18/096/72/PDF/G1809672.pdf?OpenElement>).

5.1 Tyskland

I Tyskland gennemførtes pr. 1. januar 2018 vidtgående lovgivning (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG), som udløser meget store bøder (potentielt op til 50 mio. euros), hvis et socialt medie ikke fjerner eller blokerer adgangen til åbenlyst ulovligt ("manifestly unlawful" i den engelske oversættelse) indhold, senest 24 timer efter at mediet har modtaget en klage (anmeldelse). Indhold, som alene er ulovligt (unlawful), skal som udgangspunkt fjernes eller blokeres inden for 7 dage.

Virksomhederne skal selv foretage lovlighedsvurderingen, og det har været nævnt, at Facebook i Tyskland har ansat flere end tusinde moderatører alene til dette formål – angiveligt svarende til 1/6 af Facebooks samlede korps af indholdsmoderatore på verdensplan. Loven omfatter sociale medier, som har mere end 2 mio. registrerede brugere i Tyskland, og skal sætte en stopper for spredningen af især hadefuld tale, men også terrorpropaganda, børnepornografi og fake news.

Loven er blevet kritiseret for, at den – pga. bødeniveauet og tidspresset – skaber et klart incitament for teknologivirksomhederne til at "play it safe", med risiko for, at indhold, som ikke er ulovligt, som en slags bifangst til det ulovlige materiale også fjernes. Det er også et udbredt synspunkt, at der med denne type lovgivning reelt bliver skabt et system med en slags delegeret, privat retshåndhævelse af en opgave, som mere oplagt burde varetages af et offentligt organ. Opgaven er tilmed overladt til kunstig intelligens-løsninger, algoritmer og moderationsmedarbejdere med begrænsede forudsætninger, jf. nærmere nedenfor.¹⁴⁸¹ I en evaluering af det første år med loven, som det tyske justitsministerium offentliggjorde i begyndelsen af 2019, blev det dog konkluderet, at loven ikke vurderedes at have medført unødige sletninger.

Den tyske forbundsregering og delstaternes indenrigsministre blev efter et terrorangreb den 9. oktober 2019 i byen Halle enige om at skærpe indsatsen mod højreekstremisme og hadkriminalitet. Det har indtil videre resulteret i en ny lovpakke bl.a. med strengere regler for tilladt adfærd på internettet.

Disse tiltag indebærer bl.a. en udvidelse af loven om retshåndhævelse på de sociale netværksmedier (NetzDG). Der lægges op til at forpligte de omfattede sociale medier til nu

¹⁴⁸¹ Se f.eks. "Tough new German law puts tech firms and free speech in spotlight" (5. januar 2018), The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/05/tough-new-german-law-puts-tech-firms-and-free-speech-in-spotlight> (senest tilgået den 2. september 2019) og "Facebook og debattørerne, der fik nok af censur af Vietnam-billeder og bare balder" (10. september 2016), Jyllands Posten, <https://jyllands-posten.dk/protected/premium/indblik/Indland/ECEB991488/facebook-og-debattorerne-der-fik-nok-af-censur-af-vietnambilleder-og-bare-balder> (senest tilgået den 2. september 2019).

også at anmelde strafbare ytringer, som f.eks. mordtrusler eller hadkampagner, direkte til en nyoprettet afdeling i kriminalpolitiet. Udbydere skal tillige videregive oplysninger om den IP-adresse, hvorfra ytringerne stammer. Justitsministeren vil inden udgangen af 2019 fremlægge et konkret lovudkast hertil.

Beslutningen om at indføre strengere regler for tilladt adfærd på internettet har udløst blandede, men overvejende positive reaktioner, især i dommerstanden.

Det er dog af oppositionen (Die Grüne) blevet fremhævet, at regeringens nye bestemmelser er virkningsløse, idet alvorlig radikaliserings og udbredelse af strafbart indhold sker på helt andre medier som f.eks. 8chan og 4chan. Ingen af disse fora i internettets nicher er underlagt tysk jurisdiktion, hvorfor der ifølge dele af oppositionen er behov for en international indsats. Det liberale parti FDP har tidligere kritiseret loven om retshåndhævelse på de sociale medier for at være forfatningsstridig.

Regler svarende til de tyske er efterfølgende gennemført i en række andre lande, herunder Australien, Frankrig, Honduras, Hviderusland, Indien, Kenya, Malaysia, Philippinerne, Rusland, Singapore, Storbritannien, Venezuela og Vietnam. De fleste af landene har udtrykkeligt henvist til den lovgivning som begrundelse for at begrænse ytringsfriheden på de sociale medier.¹⁴⁸²

5.2 Frankrig

I sommeren 2019 vedtog Frankrigs nationalforsamling et lovforslag, som ligner den tyske, jf. afsnit 4.1, og som bl.a. – under strengt bødeansvar – påbyder sociale medier at fjerne hadefulde ytringer inden for 24 timer.¹⁴⁸³ Samtidig kan offentlige myndigheder pålægge digitale søgemaskiner og online registre at fjerne links eller henvisninger til sider, som indeholder ulovligt indhold. Lovforslaget forpligter endvidere platformene til at informere deres brugere om mulighederne for at klage. De skal også udpege en fysisk person i Frankrig, som har ansvar for, at lovgivningen overholdes.

Det franske lovforslag har mødt modstand fra en række organisationer, advokater og jurister. De kritiserer de foreslåede regler for at være for vidtgående i forhold til indskrænkelse af ytringsfriheden, bl.a. fordi de mulige resultater ikke står mål med den indskrænkelse af frihedsrettighederne, loven vil medføre.

¹⁴⁸² Se "Analysis: The Digital Berlin Wall: How Germany (Accidentally) Created a Prototype for Global Online Censorship", Justitia (http://justitia-int.org/wp-content/uploads/2019/11/Analyse_The-Digital-Berlin-Wall-How-Germany-Accidentally-Created-a-Prototype-for-Global-Online-Censorship.pdf).

¹⁴⁸³ "Frankrig vedtager lov der tvinger sociale medier til at rense for hadefulde tale" (10. juli 2019), Media Watch, <https://mediawatch.dk/Medienyt/politik/article11494633.ece> (senest tilgået den 9. oktober 2019).

Senatet ventes at behandle lovforslaget i december 2019. Den endelige udformning af loven ligger derfor endnu ikke fast.

Efter det oplyste lægges der endvidere fra fransk side stor vægt på det europæiske spor, idet man synes at håbe på, at fransk lovgivning på området vil inspirere en bredere udvikling på EU-niveau.

5.3 Storbritannien

Også Storbritannien barsler med tiltag mod bl.a. voldeligt og skadeligt indhold online. I april 2019 sendte den daværende engelske regering således en plan på over 100 sider i omfattende offentlig høring med henblik på lovgivning rettet mod digitale platforme. Lovgivningen skal særligt sigte efter at skabe et trygt online miljø for alle engelske internetbrugere og særlig beskyttelse af børn.¹⁴⁸⁴

Høringen sluttede i juli 2019. Det er ambitionen at udgive resultaterne af høringen i december 2019. Et lovforslag ventes først at blive fremlagt i sommeren 2020. Det er fra engelsk side ambitionen at indbygge foranstaltninger i lovforslaget, der skal beskytte ytringsfriheden.

5.4 Norge

Der findes ikke regler i norsk ret, der specifikt regulerer indholdet på sociale medier og ansvaret herfor.

5.5 Sverige

Sverige har ikke lovgivning, der regulerer indholdet på sociale medier, og der er ingen aktuelle overvejelser om at indføre sådan lovgivning. Begrundelsen er efter det oplyste bl.a., at det – på grund af den stærke beskyttelse, som ytringsfriheden nyder i Sverige – forekommer vanskeligt at forestille sig, hvordan der kan udformes regler, som vil kunne fungere i praksis. Opfordring til vold og stærkt krænkende ytringer om grupper er selv sagt ulovligt – også når det foregår på internettet, sociale medier mv.

Den svenske justitsminister har endvidere udtalt, at han finder, at man skal være varsom med at regulere sociale medier for meget – med undtagelse af, når der er tale om terrorrelaterede tilfælde.

¹⁴⁸⁴ Se "Online Harms White Paper" (https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/793360/Online_Harms_White_Paper.pdf), side 3.

5.6 Finland

Der eksisterer ikke lovgivning i Finland, der specifikt regulerer indholdet på sociale medier og ansvaret herfor. En serviceudbyder (f.eks. sociale medier) kan dog ifalde ansvar som medvirkende til en lovovertrædelse, hvis udbyderen ikke fjerner ulovligt indhold, efter at være blevet gjort bekendt med dets tilstedeværelse på platformen. Hvis der foreligger strafferetligt (med-)ansvar fører det automatisk til, at der også foreligger et civilretligt ansvar.

6. Sociale medier som private indholdscensorer

Ved siden af den retlige regulering af sociale medier, der hovedsageligt vedrører pligten til at fjerne *ulovligt* indhold, fjerner sociale medier i vidt omfang også indhold, der er lagt op af brugerne, selvom indholdet ikke er strafbart. Det skyldes, at relationen mellem de digitale platforme og deres brugere som udgangspunkt hviler på en privatretlig aftale om vilkår for brug af platformen. Sociale medier er altså – som private netværk – som nævnt i afsnit 2 ikke som udgangspunkt bundet af en pligt til at beskytte ytringsfriheden.

Tech-virksomheder og sociale medier som f.eks. Google, Facebook og Twitter har som private virksomheder således stort frirum til at definere, hvilke regler og vilkår der skal gælde for det indhold, som når ud til offentligheden via deres platforme. I kraft af deres dominerende markedsandele og den funktion, de varetager i vores samfund i dag, har de derfor betydelig magt over den offentlige samtale online.¹⁴⁸⁵

I relationen mellem en bruger og en online platform er det virksomheden, som sætter betingelserne for, hvordan brugerne må anvende dets sider og platforme. Det er f.eks. et krav for oprettelse af en brugerprofil, at man udtrykkeligt accepterer de betingelser, som opstilles. Blandt de vilkår, som accepteres i forbindelse med oprettelse af en brugerprofil på eksempelvis Facebook, Instagram, Twitter eller YouTube, er, at platformen kan fjerne opslag, som efter platformens opfattelse krænker andres rettigheder, lovgivningen eller virksomhedens interne politikker.¹⁴⁸⁶

Denne adgang til såkaldt indholdsmoderation – der går langt videre end pligten til at fjerne ulovligt indhold – har de senere år udløst en større debat. Terminologien "censur" bliver ofte brugt, men er ikke helt rammende, idet censur – i hvert fald ud fra en snæver

¹⁴⁸⁵ "Forsker: Regulering af platforme er en svær balancegang" (12. oktober 2018), Altinget, <https://www.alinget.dk/digital/artikel/forsker-regulering-af-platforme-er-en-svaer-balancegang> (senest tilgæet den 2. september 2019).

¹⁴⁸⁶ Se Justitsministeriets besvarelse af 2. marts 2017 af spørgsmål nr. 337 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.